

ชายผ้าเหลืองหลากสี : การนำเสนอภาพลักษณ์ของพระ-เณรที่มีความหลากหลายทางเพศ
ในโซเชียลมีเดีย

ROBES OF MANY COLORS : THE REPRESENTATION OF GENDER-DIVERSE MONKS AND
NOVICES ON SOCIAL MEDIA

พระก้องเกียรติ แซ่ลิ่ม

Phra Kongkiat Sealim

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: kongsakonnakon@gmail.com

วันที่รับบทความ 23 เมษายน 2568

วันแก้ไขบทความ 5 มิถุนายน 2568

วันตอบรับบทความ 15 มิถุนายน 2568

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการนำเสนอภาพลักษณ์ของพระภิกษุและสามเณรที่มีความหลากหลายทางเพศในโซเชียลมีเดียร่วมสมัย โดยมุ่งวิเคราะห์บทบาทและผลกระทบทางสังคมที่เกิดขึ้นจากปรากฏการณ์ดังกล่าว ในบริบทสังคมไทย พระสงฆ์ถูกยกย่องเป็นแบบอย่างทางจิตวิญญาณและเป็นศูนย์กลางของวัฒนธรรมชุมชน การแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์ทางเพศที่หลากหลายของพระ-เณรผ่านโซเชียลมีเดียจึงเป็นปรากฏการณ์ที่น่าสนใจ ทั้งในแง่การเปิดพื้นที่แสดงตัวตนและการท้าทายกรอบคิดดั้งเดิมของสถาบันสงฆ์ แม้ปรากฏการณ์นี้จะก่อให้เกิดข้อถกเถียงในสังคม แต่ก็สะท้อนถึงความจำเป็นต้องทำความเข้าใจพลวัตทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่าประเด็นความหลากหลายทางเพศในวงการสงฆ์เป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาอย่างรอบด้าน โดยต้องคำนึงถึงหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปพร้อมกับค่านิยมสมัยใหม่ ทั้งนี้เพื่อสร้างสมดุลระหว่างการธำรงรักษาแก่นแท้ของสมณเพศกับการปรับตัวให้สอดคล้องกับยุคสมัย ที่สำคัญ พระสงฆ์จำเป็นต้องปรับพฤติกรรมการแสดงออกให้เหมาะสมทั้งตามหลักพระธรรมวินัยและบริบทสังคมปัจจุบัน เพื่อรักษาความน่าเชื่อถือของสถาบันสงฆ์และศรัทธาของพุทธศาสนิกชน โดยไม่สูญเสียเอกลักษณ์ทางเพศของแต่ละบุคคล

คำสำคัญ : พระ - เณร; เพศทางเลือก; โซเชียลมีเดีย

Abstract

This academic article aims to examine the portrayal of gender-diverse Buddhist monks and novices in contemporary social media, with a focus on analyzing their social roles and the impacts of this phenomenon. In Thai society, monks are revered as spiritual exemplars and cultural pillars of community life. The expression of diverse gender identities by monastic members through social media presents a noteworthy phenomenon, reflecting both the expansion of self-representation spaces and the challenging of traditional monastic frameworks. While this development has sparked social debate, it underscores the need to understand evolving social dynamics. The study reveals that gender diversity within monastic

communities requires multifaceted consideration, balancing Buddhist doctrinal principles with modern values. This approach seeks to maintain the essence of monasticism while adapting to contemporary contexts. Crucially, monastic members must moderate their self-expression in accordance with both monastic discipline (Vinaya) and current social norms to preserve the credibility of monastic institutions and maintain devotees' faith, without negating individual gender identities.

Keywords : Monks and novices; Gender; Social media

บทนำ

ในสังคมปัจจุบัน ซึ่งเปิดโอกาสให้บุคคลที่มีอัตลักษณ์ทางเพศที่หลากหลายสามารถแสดงออกถึงตัวตนของตนเองได้อย่างชัดเจน ทั้งในด้านกายภาพและการมีพื้นที่ทางสังคมที่ยอมรับความแตกต่างเหล่านี้มากยิ่งขึ้น เรื่องของความหลากหลายทางเพศจึงกลายเป็นเรื่องปกติในหลายประเทศทั่วโลก ซึ่งสังคมเริ่มเปิดใจและให้การยอมรับมากขึ้นเรื่อย ๆ ประเด็นความหลากหลายทางเพศยังคงเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน โดยเฉพาะเมื่อปรากฏอยู่ในบริบทของนักบวช หรือผู้ที่ได้รับความเคารพศรัทธาจากสาธุชน คำถามที่เกิดขึ้นคือ สังคมจะมองเรื่องนี้อย่างไร และควรมีจุดยืนอย่างไรระหว่างการยอมรับในความเป็นมนุษย์ กับบทบาททางศาสนาที่มักถูกผูกโยงไว้กับภาพลักษณ์ที่ถูกกำหนดไว้ล่วงหน้า โดยเฉพาะในบริบทของพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นศาสนาที่มีเป้าประสงค์และวิสัยทัศน์อันชัดเจน คือ มุ่งสู่ความหลุดพ้นจากทุกข์ทั้งปวง อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของชีวิต ผู้ที่เข้ามาศึกษาและปฏิบัติตามหลักพระธรรมคำสอน จึงจำเป็นต้องดำเนินตนให้อยู่ภายใต้ขอบเขตของพระธรรมวินัยที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงวางไว้เป็นแนวทางอย่างดีแล้ว

ย้อนไปเมื่อพุทธศักราช 2560 นับเป็นช่วงเวลาที่คุณสมบัติไทยตกอยู่ภายใต้การตั้งคำถามจากสังคมอย่างกว้างขวางเกี่ยวกับวัตรปฏิบัติ และความเหมาะสมในการดำรงสมณเพศ ตลอดปี 2560 ตั้งแต่เดือนมกราคมถึงธันวาคม ข่าวสารเกี่ยวกับพระสงฆ์ที่ประพฤติตนไม่เหมาะสมได้ปรากฏผ่านสื่อมวลชนอย่างต่อเนื่อง ทั้งในโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสื่อออนไลน์หรือสื่อสังคมโซเชียล ไม่ว่าจะเป็นกรณีพระชื้อบริการทางเพศ พระที่แสดงออกในลักษณะไม่เหมาะสม พระเสพยาเสพติด พระมีความสัมพันธ์กับสีกาอย่างมิชอบ พระเผยแพร่ภาพหรือพฤติกรรมอนาจารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ตลอดจนพระที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพุทธพาณิชย์ในลักษณะปลุกเสกเครื่องรางของขลัง แม้จำนวนพระสงฆ์ที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมจะมีเพียงหลักร้อยรูป เมื่อเทียบกับจำนวนพระสงฆ์ทั่วประเทศที่มีมากกว่า 300,000 รูป ซึ่งถือว่าเป็นส่วนน้อย แต่การที่ข่าวลักษณะดังกล่าวปรากฏขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี ย่อมส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของพุทธศาสนิกชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ผลกระทบที่ตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้นก็คือ “ความเสื่อมศรัทธา” ต่อสถาบันสงฆ์ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าขณะนั้นอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกับคำว่า “วิกฤติ” ความเสื่อมศรัทธาดังกล่าวยากที่จะปฏิเสธว่า ล้วนมีต้นตอมาจากพฤติกรรมของพระสงฆ์เองเป็นสำคัญ

ในขณะนั้น ก่อนที่สถานการณ์จะลุกลามจนเกินเยียวยา เจ้าคณะใหญ่ในแต่ละหน ตลอดจนเจ้าคณะใหญ่คณะธรรมยุต จึงพร้อมใจกันออกคำสั่งควบคุมและกวดขันพฤติกรรมของพระภิกษุสามเณรภายใต้การปกครองทั่วประเทศอย่างเข้มงวด ซึ่งนับเป็นเหตุการณ์ที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในประวัติศาสตร์คณะสงฆ์ไทย ที่พระเถระชั้นผู้ใหญ่ระดับเจ้าคณะใหญ่จะมีมติเห็นพ้องและดำเนินการในช่วงเวลาเดียวกัน สาละสำคัญของคำสั่งดังกล่าว ได้แก่ การห้ามพระภิกษุสามเณรกระทำการที่ขัดต่อกฎหมายบ้านเมืองและพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ห้ามแสดงความคิดเห็นหรือแสดงพฤติกรรมที่อาจกระทบต่อความมั่นคงของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และความสงบสุขของประชาชน พร้อมกันนี้ ยังได้กำชับให้พระสังฆาธิการเข้มงวดในการกำกับดูแล ไม่ให้พระภิกษุสามเณรประพฤติตนในทางเสื่อมเสียหรือเป็นที่ติฉินนินทาของสาธารณชน รวมถึงให้ควบคุมอย่างใกล้ชิดไม่ให้มีการละเมิดพระธรรมวินัย (ไทยรัฐ ออนไลน์. 2561)

ในปัจจุบัน บทบาทของพระภิกษุสามเณรที่มีการแสดงออกทางเพศในลักษณะของเพศทางเลือก เช่น พระเณรกระเทย หรือพระตุ๊ดเณรตัว ปรากฏผ่านสื่อสังคมออนไลน์อย่างแพร่หลาย ซึ่งการแสดงออกเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์และความศรัทธาที่ประชาชนมีต่อคณะสงฆ์ไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แม้ว่าในช่วงหลัง พ.ศ. 2567 ประเทศไทยจะมีความเปิดกว้างและยอมรับความหลากหลายทางเพศในระดับที่สูงขึ้น ทว่าประเด็นเรื่องเพศในสมณเพศยังคงเป็นหัวข้อที่ละเอียดอ่อนและอ่อนไหว โดยเฉพาะเมื่อพฤติกรรมหรือการแสดงออกของพระภิกษุสามเณรปรากฏในสาธารณะผ่านสื่อในลักษณะที่ไม่เหมาะสมกับสถานะสมณะ ประเด็นนี้ยังคงเป็นความท้าทายสำคัญที่คณะสงฆ์ รวมถึงหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องต้องเผชิญและหาทางจัดการอย่างรอบคอบ ดังนั้น ผู้เขียนจึงให้ความสนใจที่จะนำเสนอภาพลักษณ์ของพระภิกษุและสามเณรที่มีความหลากหลายทางเพศซึ่งปรากฏอยู่ในสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงบทบาท การรับรู้ และผลกระทบที่อาจมีต่อสถาบันสงฆ์ในบริบทปัจจุบัน

พัฒนาการของความหลากหลายทางเพศ

พัฒนาการของความหลากหลายทางเพศในแต่ละเพศสภาพ ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญในการทำความเข้าใจประเด็นนี้อย่างรอบด้าน ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงได้ทำการสืบค้นและรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นเพื่อประกอบการศึกษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

จากการศึกษาของนักมานุษยวิทยาพบว่า พฤติกรรมรักร่วมเพศมีปรากฏมาตั้งแต่ยุคดึกดำบรรพ์ โดยในอดีต เช่น ในสมัยกรีกโบราณ ความสัมพันธ์ระหว่างชายรักชายถือเป็นเรื่องปกติ และมักปรากฏอยู่ในกลุ่มชนชั้นสูง ขณะที่ในกลุ่มทาส กลับถูกห้ามอย่างเคร่งครัด โดยถึงขั้นมีกฎหมายห้ามทาสชายมีเพศสัมพันธ์กับบุคคลเพศเดียวกันสำหรับในยุคโรมัน ความรักร่วมเพศถูกมองว่าเป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมทางศาสนา พฤติกรรมดังกล่าวจึงเป็นที่ยอมรับและบางครั้งได้รับการยกย่องในสังคม อย่างไรก็ตาม ในเวลาต่อมา ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อพฤติกรรมรักร่วมเพศได้เปลี่ยนแปลงไป โดยเริ่มถูกมองว่าเป็นบาปเป็นการทำลายศีลธรรมอันดีของสังคม และกลายเป็นเรื่องต้องห้ามในหลายวัฒนธรรม (ลลิตา ชีระศิริ. 2530) ทั้งนี้ ยังปรากฏพฤติกรรมในลักษณะเดียวกันในกลุ่มผู้ชายชาวอินเดียนแดง ที่เรียกว่า “เบอร์ดาเซ” ซึ่งเป็นบุคคลเพศชายที่แต่งกายและดำรงตนในบทบาทของผู้หญิงตลอดชีวิต โดยมีหน้าที่หลักในการประกอบพิธีกรรมทางจิตวิญญาณ รวมถึงการสื่อสารกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ด้วยเหตุนี้ จึงได้รับการยกย่องและเคารพจากชนเผ่าในฐานะผู้มีบทบาทสำคัญทางศาสนาและวัฒนธรรม นอกจากนี้ ยังพบพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางเพศในภูมิภาคอื่น ๆ ทั่วโลก เช่น การแต่งงานระหว่างผู้หญิงในชนเผ่าบางกลุ่มในแอฟริกา หรือการที่ทหารมีภรรยาเป็นเด็กชายในวัฒนธรรมบางสังคม เช่น ซามูไรในประเทศญี่ปุ่น จากตัวอย่างเหล่านี้ สะท้อนให้เห็นว่า ความหลากหลายทางเพศมีปรากฏอยู่ในประวัติศาสตร์มาอย่างต่อเนื่อง โดยมีระดับของบทบาทและการยอมรับที่แตกต่างกันไปตามบริบทของแต่ละสังคม (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. 2551)

ปัจจุบันนักวิชาการยอมรับกันทั่วไปว่า เพศภาวะเป็นสิ่งประกอบสร้างทางสังคม (social construction) ดังนั้น ภาวะของความเป็นหญิง ความเป็นชาย และความเป็นเพศที่สาม เพศที่สี่ หรือจะเรียกว่าเป็นภาวะที่เป็นกะเทย เป็นตัว เป็นตุ๊ด เป็นแด้บ เป็นทอม เป็นดี้ เหล่านี้ต่างก็เป็น “เพศภาวะ” แบบหนึ่งทั้งสิ้น ความรู้เรื่องเพศวิถีในปัจจุบันยืนยันกับเราว่า เพศภาวะไม่มีลักษณะตายตัว หมายถึงว่าสามารถเลื่อนไหลได้ หรือจริง ๆ แล้วเลื่อนไหลได้ ที่เรียกว่า ความเลื่อนไหลทางเพศ (sexual fluidity) ตัวอย่างเชิงรูปธรรมที่ชัดเจนคือ การแปลงเพศ แต่ความเลื่อนไหลทางเพศยังหมายถึงรวมถึงวิถีความสัมพันธ์ทางเพศที่แปรเปลี่ยนไป เช่น วันนี้เป็นผู้หญิงรักผู้ชาย แล้วอีกวันเป็นผู้หญิงรักผู้หญิง เป็นต้น (กฤตยา อาชวนิจกุล. 2550)

รสนิยมทางเพศ (Sexual Orientation) หมายถึง ความสนใจหรือความรู้สึกชอบในเชิงอารมณ์หรือทางเพศที่บุคคลมีต่อบุคคลอื่น ซึ่งสามารถแสดงออกผ่านความรู้สึกนึกคิด ความปรารถนา หรือพฤติกรรม ทั้งนี้ รสนิยมทางเพศมิได้จำกัดอยู่เพียงความชอบต่อเพศเดียวกันหรือเพศตรงข้ามเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงความรู้สึกที่หลากหลายต่อบุคคลหลายเพศตามแต่ละบุคคลจะนิยามตนเอง

ประเภทของรสนิยมทางเพศที่มักกล่าวถึง ได้แก่

1. **Lesbian** หมายถึง บุคคลที่เป็นผู้หญิงซึ่งมีความรู้สึกหรือความชอบทางเพศต่อผู้หญิงด้วยกัน รวมถึงกลุ่มที่เรียกกันว่า “ทอม” และ “ดี้” ในบริบทสังคมไทย

2. **Gay** หมายถึง บุคคลที่เป็นผู้ชายซึ่งมีความรู้สึกหรือความชอบทางเพศต่อผู้ชายด้วยกัน

3. **Bisexual** หมายถึง บุคคลที่มีความรู้สึกหรือความชอบทางเพศต่อมากกว่าหนึ่งเพศ ซึ่งอาจรวมถึงเพศเดียวกับตนเองและเพศอื่น ๆ โดยคำว่า “ไบ” ไม่ได้จำกัดความหมายไว้เพียงสองเพศ แต่หมายถึงความหลากหลายที่มากกว่านั้น

4. **Questioning** หมายถึง บุคคลที่อยู่ระหว่างการค้นหาหรือสำรวจอัตลักษณ์ทางเพศหรือรสนิยมทางเพศของตนเอง ซึ่งอาจยังไม่มีกรณียามอย่างชัดเจนในช่วงเวลาหนึ่ง

5. **Asexual** หมายถึง บุคคลที่ไม่มีความรู้สึกสนใจทางเพศต่อบุคคลใด ๆ โดยภาวะนี้ไม่ใช่ความผิดปกติทางการแพทย์หรือความบกพร่องด้านสมรรถภาพทางเพศ แต่เป็นลักษณะเฉพาะทางเพศของบุคคลนั้น

โดยรวม กลุ่มบุคคลที่มีรสนิยมทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศที่หลากหลายมักถูกรวมเรียกในนาม **LGBTQ** ซึ่งเบี่ยงเบนจากคำว่า Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender และ Questioning เพื่อสะท้อนถึงการเคารพและยอมรับในความหลากหลายของเพศและตัวตนในสังคมร่วมสมัย (รพีภัทร์ ยอดหล่อชัย. 2562)

ความหลากหลายทางเพศมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยพบพฤติกรรมรักเพศเดียวกันและบทบาททางเพศที่ไม่ตรงตามเพศกำเนิดในหลากหลายวัฒนธรรมทั่วโลก เพศภาวะถูกมองว่าเป็นสิ่งที่ถูกประกอบสร้างโดยสังคม และสามารถเปลี่ยนแปลงหรือเลื่อนไหลได้ ขณะที่รสนิยมทางเพศก็มีความหลากหลายและซับซ้อนมากขึ้นในยุคปัจจุบัน สังคมร่วมสมัยเริ่มยอมรับความหลากหลายเหล่านี้ผ่านคำจำกัดความอย่าง LGBTQ ซึ่งสะท้อนการเคารพในสิทธิและอัตลักษณ์ทางเพศของแต่ละบุคคล

บริบทของเพศทางเลือกในสังคมไทย

บุคคลที่มีอัตลักษณ์ทางเพศแตกต่างจากเพศโดยกำเนิด อาทิ ติ๊ด กระเทย หรือเกย์ ซึ่งมักถูกจัดอยู่ในกลุ่ม “เพศทางเลือก” นั้น ปัจจุบันได้รับการยอมรับมากขึ้นในฐานะพลเมืองกลุ่มเพศทางเลือกในสังคมไทย อย่างไรก็ตาม หากย้อนกลับไปในอดีต สังคมไทยยังมีแนวโน้มต่อต้านหรือไม่ยอมรับเพศสภาพที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิดอย่างชัดเจน ในส่วนนี้ ผู้เขียนจะนำเสนอเหตุการณ์ร่วมสมัยที่สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของสังคมไทยที่มีต่อกลุ่มเพศทางเลือก เพื่อเชื่อมโยงไปสู่ประเด็นถัดไปอย่างเป็นระบบ

ปัจจุบัน สังคมในหลายประเทศทั่วโลกมีแนวโน้มให้การยอมรับในความหลากหลายทางเพศเพิ่มมากขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับในอดีต ทั้งในด้านรสนิยมทางเพศ (sexual orientation) และอัตลักษณ์ทางเพศ (gender identity) โดยหนึ่งในตัวอย่างที่สะท้อนการเปลี่ยนแปลงนี้ได้ชัดเจนคือ ในปี พ.ศ. 2562 มีจำนวนประเทศถึง 28 แห่งที่ให้การรับรองการสมรสของคู่รักเพศเดียวกันตามกฎหมาย ในขณะที่ประเทศไทย ซึ่งได้รับการยกย่องว่าเป็นหนึ่งในประเทศที่มีความเป็นมิตรต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศ ก็ได้มีความพยายามในการผลักดันให้เกิดการแก้ไขกฎหมาย เพื่อให้การรับรองสิทธิของคู่สมรสเพศเดียวกันอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งเป็นสัญญาณสะท้อนว่า ประเทศไทยกำลังเดินหน้าไปสู่การยอมรับความหลากหลายทางเพศอย่างเป็นรูปธรรมในอนาคตอันใกล้ (รพีภัทร์ ยอดหล่อชัย. 2562)

ประเทศไทยมีประชากรกลุ่ม LGBTQI+ มากกว่า 4 ล้านคน คิดเป็นประมาณร้อยละ 6 ของจำนวนประชากรทั้งหมด แม้ในมุมมองของชาว LGBTQI+ ทั่วโลกจะเห็นว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่ค่อนข้างเปิดกว้างและมีแนวโน้มยอมรับความหลากหลายทางเพศมากขึ้น แต่ผลการวิจัยโดยกลุ่มธนาคารโลก ร่วมกับคณะวิทยาการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และบริษัท Love Frankie พบว่า กลุ่มคนข้ามเพศ ร้อยละ 77 หนีรักหนีง ร้อยละ 62.5 และชายรักชาย ร้อยละ 49 เคยถูกปฏิเสธการจ้างงานเนื่องจากความแตกต่างด้านเพศวิถีและอัตลักษณ์ทางเพศ การเลือกปฏิบัติต่อผู้มี

ความหลากหลายทางเพศไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะในบริบทของสถานที่ทำงานเท่านั้น หากแต่ยังเกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของบุคคลกลุ่ม LGBTQI+ ทั่วไปอีกด้วย (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2564)

การขับเคลื่อนเพื่อการยอมรับของกลุ่มเพศทางเลือก และเส้นทางของกฎหมายสมรสเท่าเทียมการผลักดันเพื่อให้กลุ่มเพศทางเลือกได้รับการยอมรับอย่างเท่าเทียมในสังคมไทย เป็นกระบวนการที่ดำเนินมาอย่างต่อเนื่องและยาวนาน โดยเฉพาะในด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในการสมรส ซึ่งนับเป็นหนึ่งในประเด็นหลักของการเรียกร้องสิทธิพื้นฐานกฎหมายสมรสเท่าเทียม ซึ่งถือเป็นหมุดหมายสำคัญของการเคลื่อนไหวนี้ ใช้เวลากว่า 10 ปีในการเดินทางผ่านกระบวนการทางนิติบัญญัติ ร่างกฎหมายฉบับนี้ได้รับการพิจารณาและผ่านความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรในวาระแรกเมื่อเดือนธันวาคม 2566 จากนั้นจึงผ่านความเห็นชอบในวาระสุดท้ายจากวุฒิสภาในเดือนมิถุนายน 2567 หลังจากนั้น กฎหมายได้ถูกประกาศในราชกิจจานุเบกษาในอีกสามเดือนถัดมา และในที่สุดได้เริ่มมีผลบังคับใช้อย่างเป็นทางการในวันนี้ ถือเป็นอีกก้าวหนึ่งที่สำคัญของสังคมไทยในการยอมรับและให้ความเคารพต่อความหลากหลายทางเพศอย่างเป็นทางการ

การประกาศใช้กฎหมายสมรสเท่าเทียมในราชกิจจานุเบกษาเมื่อเดือนกันยายน ปีที่ผ่านมา นับเป็นจุดเปลี่ยนทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญในด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย กฎหมายฉบับนี้สะท้อนถึงการยกระดับความเสมอภาคทางเพศและเป็นหลักประกันว่า “ความรัก” ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบใด ย่อมมีสิทธิได้รับการรับรองอย่างเท่าเทียมภายใต้กฎหมาย

ภายใต้บทบัญญัติดังกล่าว มีการกำหนดระยะเวลา 120 วันนับจากวันที่ประกาศใช้ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการปรับปรุงกฎระเบียบให้สอดคล้องกับกฎหมายใหม่ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ การปรับถ้อยคำในระเบียบของกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว จากเดิมที่ระบุไว้ว่า “ชาย-หญิง” ได้ถูกเปลี่ยนเป็น “บุคคล” และ “สามี-ภรรยา” ได้ถูกปรับเป็น “คู่สมรส” เพื่อให้ครอบคลุมและเคารพในความหลากหลายทางเพศมากยิ่งขึ้น โดยระเบียบดังกล่าวจะมีผลบังคับใช้อย่างเป็นทางการในวันที่ 23 มกราคม 2568 ซึ่งจะถือเป็นวันที่ทุกคู่รักในประเทศไทยไม่ว่าจะมีเพศสภาพใด ต่างมีสิทธิในการจดทะเบียนสมรสอย่างเท่าเทียมภายใต้กฎหมาย

ตามถ้อยแถลงของนางสาวแพทองธาร ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ได้แสดงให้เห็นถึงเจตจำนงของรัฐบาลที่ให้ความสำคัญและยึดมั่นในหลักการแห่งความเท่าเทียม โดยย้ำว่า คนไทยทุกเพศ และความรักในทุกรูปแบบควรได้รับการยอมรับอย่างเสมอภาค กฎหมายสมรสเท่าเทียมจึงถือเป็นก้าวแรกที่สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนผ่านของสังคมไทยสู่ยุคใหม่ ยุคที่เปิดกว้างและให้ความเคารพต่อความหลากหลาย ทั้งในด้านเพศสภาพ เพศวิถี เชื้อชาติ และศาสนา หลักการดังกล่าวไม่เพียงเป็นรากฐานของสังคมประชาธิปไตยที่แท้จริง แต่ยังเป็นการส่งเสริมให้ทุกคนสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีศักดิ์ศรีและเท่าเทียมภายใต้กรอบกฎหมายเดียวกัน (BBC News. 2568)

แม้สังคมไทยจะมีภาพลักษณ์เปิดกว้างต่อเพศทางเลือก แต่ในอดีตกลุ่มบุคคลเหล่านี้เคยถูกปฏิเสธและเลือกปฏิบัติอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม การเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิและความเท่าเทียมของกลุ่ม LGBTQI+ ได้ดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบาย โดยเฉพาะกฎหมายสมรสเท่าเทียมที่มีผลบังคับใช้ในปี 2568 นับเป็นก้าวสำคัญของไทยในการรับรองศักดิ์ศรี ความรัก และสิทธิของทุกเพศอย่างเท่าเทียมตามกฎหมายและหลักสิทธิมนุษยชนสากล

ภาพลักษณ์ของนักบวชในสังคมพุทธไทย

กล่าวโดยเนื้อหาตามหลักพระพุทธศาสนา นักบวชในพระพุทธธรรมวินัยหมายถึง “พระภิกษุ” ซึ่งปรากฏอย่างชัดเจนในพระไตรปิฎกว่า เป็นผู้ทีละเพศฆราวาสออกบวชเพื่อประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมและวินัยที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ โดยมีเป้าหมายเพื่อการหลุดพ้นจากทุกข์ บรรลุมรรคผลและนิพพาน

คำว่า ภิกษุ มีความหมายโดยทั่วไปว่า “ผู้ขอ” หมายถึงผู้ที่ดำรงชีวิตอยู่ด้วยการพึ่งพาผู้อื่น อาศัยการเดินบิณฑบาตเพื่อยังชีพ ซึ่งถือเป็นการขอในลักษณะอันประเสริฐ คือ ไม่กล่าววาจาขอ ไม่เลือกหรือเจาะจงผู้ให้ แต่ยื่นแสดงกิริยาสำรวมเป็นสัญญาณ คนมีปัญญาจึงเข้าใจได้นั่นคือการขอของนักบวชในพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นวิถีของพระอริยเจ้าทั้งหลาย ในอีก

ความหมายหนึ่งซึ่งเฉพาะเจาะจงมากขึ้น คำว่า ภิกษุ หมายถึง ผู้เห็นภัยในวัฏฏะสงสาร และมุ่งปฏิบัติตามไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา โดยยึดหลักคำสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้า เพื่อมุ่งสู่มรรคผลและนิพพาน ในปัจจุบันหมายถึง บุรุษผู้มีคุณสมบัติเหมาะสม ได้รับการอุปสมบทโดยสงฆ์อย่างถูกต้องตามพระธรรมวินัย ผ่านกระบวนการ ญัตติจตุตถกรรม กลายเป็นพระภิกษุ ในพระพุทธศาสนา ส่วนคำว่า สงฆ์ มีความหมายโดยทั่วไปว่า “หมู่” หรือ “กลุ่ม” เช่น หมู่พระภิกษุ (ภิกขุสงโฆ) หมู่เทพ (เทวสงโฆ) หรือฝูงนก (สกุณสงโฆ) อย่างไรก็ตาม ในบริบทของพระพุทธศาสนา คำว่า “สงฆ์” มุ่งหมายเฉพาะกลุ่มของพระภิกษุผู้ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด มีสัมมาทิฐิ (ความเห็นชอบ) และศีลอันบริสุทธิ์สม่ำเสมอ ถือเป็นหมู่แห่งนักบวชผู้ควรแก่การเคารพบูชา (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2538)

ขณะเดียวกัน พระสงฆ์ไทยเป็นผู้นำทางจิตใจ เนื่องด้วยวัดเป็นศูนย์กลางของสังคม จึงทำให้เป็นศูนย์รวมแห่งความเคารพศรัทธาและร่วมมือ ตลอดจนวัดก็กลายเป็นสถานที่ยึดเหนี่ยว ทำให้ชุมชนมีความสามัคคีและให้รวมตัวกันเป็นสังคมหนึ่งๆ ได้ ความสำคัญของวัดและพระสงฆ์จึงได้รับความเคารพนับถือ พระสงฆ์นั้นเป็นไปอย่างกว้างขวางทั่วทุกส่วนทุกชนของสังคม นับแต่พระมหากษัตริย์ลงมา ตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน (พระครูสุธีจริยวัฒน์. 2562)

ดังนั้น นักบวชในสังคมพุทธไทย โดยเฉพาะพระภิกษุ มีภาพลักษณ์เป็นผู้สละโลกเพื่อปฏิบัติตามพระธรรมวินัย อุทิศตนเพื่อการหลุดพ้นจากทุกข์และบรรลุนิพพาน ตามแนวทางของพระพุทธเจ้า โดยดำรงชีวิตอย่างเรียบง่าย อาศัยบิณฑบาตอย่างสำรวมเป็นวิถีของอริยบุคคล วัดและพระสงฆ์ยังเป็นศูนย์กลางทางจิตใจและวัฒนธรรมของชุมชนไทยมาอย่างยาวนาน ทำหน้าที่นำพาสังคมไปสู่ความสงบสุข ความศรัทธาต่อพระสงฆ์จึงฝังรากลึกในทุกระดับชั้นของสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

บทบาทของพระและเณรที่มีความหลากหลายทางเพศ

ในบริบทของสังคมสงฆ์ เครื่องมือสำคัญที่ใช้ควบคุมพฤติกรรมของพระภิกษุ และทำหน้าที่เสมือนเป็นอุดมการณ์หลักในการหล่อหลอมความรู้ รวมถึงเป็นเครื่องมือที่มอบอำนาจให้แก่ผู้ปกครองสงฆ์ในการกำกับดูแลพฤติกรรมของภิกษุนั้น ก็คือพระวินัยปิฎก ซึ่งเป็นหลักธรรมวินัยสำคัญในพระพุทธศาสนาเถรวาท

ปีเตอร์ เอ. แจ็คสัน ได้อธิบายว่า พระวินัยปิฎกเป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของพระพุทธเจ้า ที่มุ่งควบคุมพฤติกรรมของพระภิกษุให้ดำรงอยู่ในพรหมจรรย์ และหลีกเลี่ยงจากกิจกรรมทางเพศทั้งปวง การเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางเพศ หรือ “เมถุนธรรม” จึงถือว่าการละเมิดวินัยร้ายแรงถึงขั้น “ปาราชิก” ซึ่งส่งผลให้ต้องพ้นจากความเป็นพระภิกษุโดยสิ้นเชิง อย่างไรก็ตาม กฎเกณฑ์เหล่านี้มิได้ถูกบัญญัติไว้ตั้งแต่เริ่มแรก หากแต่เกิดจากเหตุการณ์ที่พระภิกษุบางรูปมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางเพศ เมื่อเกิดเหตุเช่นนี้ขึ้น พระพุทธเจ้าจึงทรงเรียกประชุมสงฆ์และบัญญัติข้อห้ามใหม่ขึ้นตามความเหมาะสม หากมีลักษณะหรือรูปแบบของกิจกรรมทางเพศใหม่เกิดขึ้นในภายหลัง ก็จะมีข้อบัญญัติเพิ่มเติมตามมาโดยสรุป พระพุทธศาสนาเถรวาทมีข้อห้ามอย่างชัดเจนไม่ให้พระภิกษุสอดใส่อวัยวะเพศชายเข้าสู่อวัยวะเพศ (ช่องคลอด) ปัสสาวรรค (ทวารหนัก) และมุขรรค (ปาก) หรือช่องทางใด ๆ ก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นของเพศชาย เพศหญิง บัณเฑาะก์ ผู้มีสองเพศในร่างเดียว อนามัย หรือสัตว์เดรัจฉานก็ตาม (Jackson, P. A. 2003)

ปัญหาไม่ได้อยู่ที่คำถามเพียงว่า “ตุ๊ด-แต้วสามารถบวชเป็นพระได้หรือไม่?” หรือเพียงแค่ประเด็นนิยามของคำว่า บัณเฑาะก์ ในทางพระวินัยจะมีความหมายอย่างไร แต่ปัญหาสำคัญกว่านั้นคือ สังคมไทยได้สร้างความเข้าใจและการรับรู้บางอย่างขึ้นมาแล้วว่า บัณเฑาะก์ = กะเทย = ลัทธิเพศ ซึ่งเป็นการตีความที่เหมารวมและจำกัดความหลากหลายของเพศสภาพอย่างมาก หากพิจารณาความหมายจาก พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 จะพบว่า คำจำกัดความที่ถูกให้ไว้ั้นสะท้อนทัศนคติของสังคมที่มีต่อคำนี้ได้เป็นอย่างดี โดยให้ความหมายคำว่า บัณเฑาะก์ ว่า “กะเทย” และคำว่า ลัทธิเพศ ว่า “การทำหรือแต่งตัวปลอมแปลงให้ผิดไปจากเพศของตน เช่น คลุ่สัถ์แต่งตัวปลอมเพศเป็นสมณะ หรือผู้ชายแต่งตัวเป็นผู้หญิง” นี่คือการตีความหมายและความเข้าใจหลักที่คนในสังคมมักยึดถือ ส่งผลให้ประเด็นเรื่อง เพศสภาพ และ เพศวิถี ของ

ภิกษุหรือสามเณร ถูกต่อล่งหน้าไปแล้วในใจของคนจำนวนมากว่า “ภิกษุ-สามเณรที่เป็นบัณฑิต เป็นบัณฑิตที่ไม่สมควรเป็นนักบวช” แต่อย่างไรก็ตาม หากเราย้อนกลับไปพิจารณาความหมายและการตีความคำว่า บัณฑิต ในทางพระวินัย จะพบว่า คำนี้ในบริบททางศาสนาไม่ได้จำกัดเพียงแค่การเป็น “กะเทย” หรือการมีความหลากหลายทางเพศเท่านั้น มิใช่เพียงผู้ชายที่มีอารมณ์ความเป็นหญิง หรือผู้ที่มีรสนิยมทางเพศแบบรักเพศเดียวกัน แต่หมายถึงลักษณะทางกายภาพหรือพฤติกรรมบางอย่างที่พระพุทธเจ้าทรงเห็นว่าอาจเป็นอุปสรรคต่อการดำรงตนในสมณเพศอย่างสมบูรณ์ตามพระธรรมวินัย (ณัฐพงศ์ ดวงแก้ว. 2563)

ในสังคมไทย เราไม่สามารถสังเกตเห็นความหลากหลายทางเพศของพระภิกษุหรือสามเณรได้อย่างชัดเจนเสมอไป เว้นแต่ว่าพระรูปนั้นจะมีลักษณะ “ออกสาว” อย่างเห็นได้ชัด หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า “พระตุ๊ด” ซึ่งมักจะถูกสังคมมองว่าสะกดตาและพันขอบเขตของความเหมาะสม ตรงกันข้าม พระหรือเณรที่มีอัตลักษณ์ทางเพศเป็นเกย์ ซึ่งภายนอกอาจไม่มีลักษณะทางกายภาพหรือพฤติกรรมที่แสดงออกอย่างชัดเจน ยิ่งทำให้ไม่สามารถรับรู้ได้เลยว่าเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ ถึงกระนั้น แม้จะมีความหลากหลายทางเพศ แต่หากพฤติกรรมและการแสดงออกยังอยู่ภายใต้ขอบเขตของความเหมาะสม และไม่ขัดกับหลักพระธรรมวินัย ก็ยังถือว่าเป็นสิ่งที่สามารถดำรงตนอยู่ในสมณเพศได้

การนำเสนอและการรับรู้ในโซเชียลมีเดีย

ในยุคปัจจุบันที่โลกโซเชียลมีเดียมีอิทธิพลอย่างมากต่อการสื่อสารและการแสดงออกทางความคิด คำถามเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ที่มีความหลากหลายทางเพศจึงปรากฏขึ้นอย่างชัดเจนในพื้นที่สาธารณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสื่อออนไลน์ ซึ่งกลายเป็นเวทีสำคัญในการตั้งคำถามและแลกเปลี่ยนมุมมองทางศาสนาและสังคม

ทัศนะที่เหมารวม เช่นการมองว่ากะเทยหรือเกย์มักหมกมุ่นทางเพศ จึงอาจสะท้อนอคติ มากกว่าจะเป็นเหตุผลทางศาสนา เพราะคนทุกเพศสามารถมีราคะ โสหา โมหะ ได้เท่าเทียมกัน สิ่งที่ควรเกิดขึ้นคือ “ความเข้าใจร่วมกัน” ระหว่างโลกและศาสนา โลกควรเข้าใจข้อจำกัดของศาสนา ขณะที่ศาสนาก็ควรเปิดพื้นที่แห่งเสรีภาพอย่างมีขอบเขต (ณัฐพงศ์ ดวงแก้ว. 2563) เมื่อสื่อสังคมออนไลน์เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันมากขึ้น การแสดงออกถึงอัตลักษณ์ทางเพศของพระและเณรบางรูป ซึ่งคาดว่าอาจเป็นเพศทางเลือก จึงปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนมากขึ้น ผ่านช่องทางต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเว็บไซต์ข่าวออนไลน์ สื่อโทรทัศน์ แอปพลิเคชันอย่างยูทูบ รายการวไรตี้ หรือแม้แต่แพลตฟอร์มอย่างเฟซบุ๊ก หากเนื้อหานี้เกี่ยวข้องกับพระเณร มักจะได้รับความสนใจจากผู้ติดตามจำนวนมาก โดยเฉพาะหากมีการพาดพิงว่าในลักษณะนั้นความฉาวหรือเย้ยหยัน เช่น “ชาวฉาวชาวแครอท” ซึ่งแม้จะไม่ใช่วาทะที่เหมาะสม แต่ก็หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่เนื้อหาดังกล่าวจะถูกแชร์ออกไปในวงกว้างอย่างรวดเร็ว

บางครั้ง พระเณรที่มีอัตลักษณ์ทางเพศแตกต่างก็อาจปรากฏตัวผ่านแพลตฟอร์มไมโครบล็อก เช่น เอ็กซ์ (หรือชื่อเดิมคือทวิตเตอร์) ซึ่งชาวโลกขณะนี้ปรากฏให้เห็นเป็นระยะ ๆ และมักก่อให้เกิดคำถามตามมาว่า องค์กรคณะสงฆ์มีแนวทางจัดการอย่างไรต่อสถานการณ์เช่นนี้ อย่างไรก็ตาม อัตลักษณ์ทางเพศเป็นเรื่องที่เกินกว่าที่องค์กรทางศาสนาจะควบคุมได้โดยสิ้นเชิง สิ่งที่คณะสงฆ์สามารถดำเนินการได้คือการกำชับดูแลตามลำดับขั้น หากการแสดงออกไม่เหมาะสมก็อาจมีมาตรการตามพระวินัย แต่หากไม่ถึงขั้นร้ายแรง ก็อาจเป็นเพียงการตักเตือน อย่างไรก็ตาม พระเณรเหล่านี้ยังถือเป็นทรัพยากรมนุษย์ของชาติ หากยังครองสมณเพศและดำรงตนตามพระธรรมวินัย ก็ยังสามารถเป็นกำลังสำคัญของพระพุทธศาสนา และหากลาสิกขาออกไป ก็ยังคงเป็นพลเมืองที่สามารถร่วมพัฒนาสังคมต่อไปได้ สิ่งที่ปรากฏในสื่อจึงไม่ควรเหมารวมหรือด่วนตัดสิน แต่ควรใช้วิจารณญาณในการรับรู้และพิจารณาเป็นรายกรณี

ดังนั้น ภาพที่ปรากฏผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในปัจจุบัน มักสะท้อนภาพลักษณ์ในเชิงลบมากกว่าเชิงบวกต่อพระภิกษุที่มีอัตลักษณ์ทางเพศหลากหลาย ส่งผลให้พระสงฆ์จำเป็นต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมยุคใหม่ ผู้เขียนขอเปรียบเทียบว่า ในอดีตเมื่อสื่อยังไม่มามีบทบาทมากนัก ภาพของชายรักชายในสมณเพศอาจมีอยู่บ้าง แต่ยังไม่ถูกนำเสนออย่าง

แพร่หลาย ทว่าเมื่อโซเชียลมีเดียเริ่มเข้ามามีอิทธิพล การแสดงออกทางอัตลักษณ์ทางเพศของพระเณรในโลกออนไลน์จึงปรากฏให้เห็นเด่นชัดยิ่งขึ้น กลายเป็นภาพสะท้อนของการเปิดพื้นที่และเคลื่อนไหวในมิติสาธารณะ แม้สังคมจะยังมีข้อถกเถียงต่อเรื่องนี้ แต่อย่างน้อยก็สะท้อนถึงความจำเป็นในการทำความเข้าใจอย่างรอบด้าน ทั้งนี้ แม้เพศสภาพของบุคคลจะเป็นหนึ่งในข้อจำกัดของสมณเพศ แต่หากยังมีความเพียรในการปฏิบัติธรรม ความรู้และการดำรงอยู่ของบุคคลเหล่านี้ก็อาจยังเป็นประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนาได้เช่นกัน

บทสรุป

ในปัจจุบัน การแสดงออกทางเพศของพระภิกษุสามเณรที่มีอัตลักษณ์ทางเพศหลากหลาย เช่น พระเณรกระเทย หรือพระตุ๊ดเณรตัว เริ่มปรากฏในสื่อสังคมออนไลน์อย่างแพร่หลาย ส่งผลให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์และกระทบต่อภาพลักษณ์ของคณะสงฆ์ในสังคมไทย ถึงแม้ประเทศไทยจะมีความเปิดกว้างต่อความหลากหลายทางเพศมากขึ้นในช่วงหลังปี 2567 แต่ประเด็นเรื่องเพศในสมณเพศยังคงเป็นเรื่องละเอียดอ่อนและอ่อนไหว โดยเฉพาะเมื่อการแสดงออกในสาธารณะของพระสงฆ์ไม่เหมาะสมกับสถานะสมณะ

แม้ว่าในอดีตสังคมไทยจะมีทัศนคติที่ไม่เปิดกว้างต่อเพศทางเลือก แต่ปัจจุบันการเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิของกลุ่ม LGBTQ+ นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทั้งทางกฎหมายและทางสังคม เช่น การบังคับใช้กฎหมายสมรสเท่าเทียมในปี 2568 ซึ่งถือเป็นก้าวสำคัญในการยอมรับสิทธิและศักดิ์ศรีของทุกเพศในสังคมไทย แต่สำหรับพระภิกษุสามเณร ความหลากหลายทางเพศยังคงเป็นประเด็นที่มีข้อถกเถียง เนื่องจากต้องรักษาลักษณะพระธรรมวินัยและบทบาทของสมณเพศที่มุ่งเน้นการปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้าและการหลุดพ้นจากทุกข์ พระสงฆ์ไทยมีบทบาทสำคัญในสังคมเป็นผู้นำทางจิตใจและเป็นศูนย์กลางทางวัฒนธรรมของชุมชน ทำหน้าที่นำพาสังคมไปสู่ความสุขและความสามัคคีในหมู่ประชาชน โดยมีภาพลักษณ์ที่สะท้อนความศรัทธาและความเคารพจากสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม การปรากฏตัวของพระภิกษุหรือสามเณรที่มีอัตลักษณ์ทางเพศหลากหลายผ่านโซเชียลมีเดียในปัจจุบันทำให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ในทางลบ ซึ่งสะท้อนถึงความไม่สอดคล้องกับค่านิยมและมาตรฐานที่สังคมไทยคาดหวังจากพระภิกษุ การจัดการกับความหลากหลายทางเพศในหมู่พระสงฆ์นั้นเป็นความท้าทายที่ต้องมีการจัดการอย่างรอบคอบจากคณะสงฆ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยคำนึงถึงทั้งหลักธรรมวินัยและการเคารพสิทธิของบุคคล แม้ว่าเพศสภาพจะเป็นข้อจำกัดในการดำรงอยู่ในสมณเพศ แต่หากพระภิกษุสามเณรยังคงปฏิบัติธรรมและรักษาพระธรรมวินัย การดำรงอยู่ในสมณเพศก็ยังสามารถเป็นประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนาได้ในที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. **GENDER ความหลากหลายทางเพศ**. กรุงเทพฯ: ออลอินวัน พรินติ้ง. 2551.
- กฤตยา อาชวนิจกุล. **วิเคราะห์วิธีคิดวิทยาเพศภาวะและเพศวิถีในเอดส์ศึกษา**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสร้างความสำเร็จเรื่องสุขภาพผู้หญิง. 2550.
- ณัฐพงศ์ ดวงแก้ว. **บวชในพระพุทธศาสนากับเสรีภาพทางเพศ แต่ไม่ใช่เสรีภาพทางศาสนา (1)**, 2563. สืบค้นจาก <https://thestandard.co/buddhism-and-sexual-diversity/>
- ไทยรัฐ ออนไลน์. **ผู้วิฤตศรัทธาคณะสงฆ์: จับาปฏิบัติกรมหาเถรสมาคมรุกจัดระเบียบเข้มงวดการผ้าเหลืองปี 2561**, 2561. สืบค้นจาก <https://www.thairath.co.th/news/society/1166383>
- พระครูสุธีจริยวัฒน์. **บทบาทของพระสงฆ์ในศตวรรษที่ 21**. วารสารวิชาการพระพุทธศาสนาเขตลุ่มแม่น้ำโขง, 2562, 2(1), 1 - 9.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. 2538, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- รพี นธ์ ภัทร ยอดหล่อชัย. **ความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย**, 2562 สืบค้นจาก <https://www.psy.chula.ac.th/th/feature-articles/gender-identity/>
- ลลิตา ธีระสิริ. **เลี้ยงลูกอย่างไรไม่ให้เกย์**. กรุงเทพฯ: สารมวลชน. 2530.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **SDGs กับความหลากหลายทางเพศ (LGBTQI+)**, 2564. สืบค้นจาก <https://www.sdgport-th.org/2021/02/sdgs-lgbtqi/>
- BBC News. **23 ม.ค. 2568 วันประวัติศาสตร์ กฎหมายสมรสเท่าเทียมมีผลใช้บังคับวันแรก**, 2568. สืบค้นจาก <https://www.bbc.com/thai/articles/c1kmv4rr4xzo>
- Jackson, P. A. (2003). **Performative Genders, Perverse Desires: A Bio-History of Thailand's Same Sex and Transgender Cultures**. *Intersections: Gender, History & Culture in the Asian Context*, (Issue9).